

(א) יומא כה. ע"ש מגילה י: ע"ש. (ב) [וינחא וינגילה ליחא]. (ג) [מגילה ד' ע"ש]. (ד) [ועליל חס]. (ה) [נע' מוס' מולין זכ. ד"ה בירוק]. (ו) [מ"א]. (ז) [ש"ל מ"י]. (ח) [נ"י יע"ז]. (ט) [א"ש ו"ה בדפ"ר].

תורה אור השלם

1 והקדש אמות בנה הכרוב האחת והשני עשר אמות הכרוב השנית עשר אמות מקצות כנפיו ועד קצות כנפיו. מליבם א' כד כנפי הכרובים האלה פרשים אמות עשרים וחס עמודים על רגליהם ופניהם לבית: דברי הימים ב' ג' יג והיו הכרובים פרשי כנפיהם למעלה ופניהם אל הכרובים על הכרובים ופניהם איש אל אחיו אל הכרובים והיו פני הכרובים: שמות כ' ד' וזעש בבית קדש הקדשים כרובים שנים מעשה צעצעים וצפרו אהם וקדו: דברי הימים ב' ג' י

הגהות הב"ח

(א) גמ' משלחפי ידיהו כולד קו: (ב) רש"ם ד"ה בנף הכרוב וכו' אלא מהנה לפינן שכתוב:

מוסף רש"י

מקום ארון וכרובים איתו מן המדה. איתו מוסף למעט ממדת ההלל של בית הלל (וינחא כה) איתו אמות למעט ממת קרקע לכל גלדי ללס (מגילה י). יש לו ריח עשר אמות לכל רוח. כשתינן צלמט בית הכסופים, והכי כל ההלל לא היה אלא כ' על כ' שגלמט (מגילת א' ו) ולפי דברי עשרים אמה ארך ועשרים אמה רוחב, נמצא שאין מקום הארון ממשע ללס (וינחא כה) וינחא כה. ביאת מעיליא רוחו. שמהם כל מומת אגנים היו והאמה ממטה היא רחבה והולכת ומתקלפת ההומה למעלה כדי שיתקיים הרגע (לעיל חז).

רבינו גרשום

וקומת הכרוב חרי' י אמות: לפני הדבר מבפניו: אמה טרקסין. והוא לפני לפנים וההיכל חוצה לו מן הדברי: מה המעלה. כל הגובה מן הכרובים ולמעלה לא משמש כלום כי אם שינה כדכתיב ודברתי אתן מעל הכפורת מבין שני הכרובים וגו' ונעודתי כל שם: אף למטה. מראש הכרובים ועד קרקעיתו של דברי אין משמש כלום ואין תופשין כלום בבית: דאמר ר' לוי וכו'. דארוק בנס היה עומד והכי נמי כרובים בנס הוא קיימי: יש לו י אמה לכל רוח. והארון גופי' היבא הוא קאי והא לא מחזיק הדברי אלא כ' אמה אלא ש"מ בנס היה קאי: עשר אמות מקצות כנפיו ועד קצות כנפיו. וכן לכרוב אחר ומשמע ליה כפשוטו שהיו הכרובים בנף של זה בצד כנף של זה ובין כנפיהם אחת והיו מכלול מלאין את הדברי מכותל הדברי ועד כותל אחר דהיינו י אמה והדברי

המוכר פירות פרק ששי בבא בתרא

צ"ט.

**עין משפט
נר מצוה**

כא ב מ"י פ"ו מהל' שכנס הל' י' טושי' מ"מ פ"י קטט סעיף א':

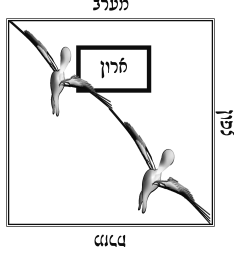
רבינו גרשום (המשך)

היה מחזיק כ' אמה אורך ותו לא נמצא שבכנפיהן היו ממלאין הדברי. ואינהו הכרובים גופיהו היבא הו קיימי אלא ש"מ בנס היו עומדין: ודלמא בולטין היו גופן של כרובין כתרנגולין שבכנפיהן נוגעין מאחורי גבהן אחת אל אחת ובגופן של כרובים היו בולטין כתרנגולין מלמטה ומאה ליכא למישמע מיני' ובנס היה עומדין: ודלמא זה שלא כנגד זה הו קיימי. כלומר פניהם איש אל אחיו אבל זהו [לפני] בצד זה שכפיו של א' היו למעלה מכנפי חברו כדי שיהא מקום לגופין: ודלמא באלכסונא הו קיימי. שאחד ממנין כנפיו שבצד כותל זה למטה והשני מבניו כנפיו שבצד כותל השני למעלה לצד התקרה שעכשיו יכולין לעמוד יפה בלא נס שבאלכסון הכותל יש בו יותר מברובו: ודלמא ביחא מעיליא רוחו. שהיה הבית במקום הכרובים מרויח יותר ממה שהיו מלמטה שלמטה היה המטה והשני למעלה [היה יוחר] כשיעור שהיו הגופין עומדין ולא בנס: ודלמא מיכף הו כיפוי. כנפיהן סמוך לכותל הדברי שהיו כנפיהן כ' אמה ובסיום הכנפים היו תופשין הכנפים כשיעור הכנפין הגוף דבשיעור כפיית כנפיהן יכולין לעמוד ולא בנס היו עומדין אלא הגופים אפ"כ כנפיהן מחזיקות כ' ולא בנס היו עומדין: ודלמא שלחופי הו משלחפי ידיו. כנפיהן שבאמצע היה כנף זה ויצא לפני כנף של זה והיו קצת הכנפים זה כנגד זה משוכין זה לפני כנף של זה כשיעור שהיו הגופין יכולין לעמוד והא בנס היו עומדין אלא ליכא למישמע מינה אם היו עומדין בנס אם לאו: בזמן שערש צביו של מקום. היו פוגין זה אל זה פניהם איש [אל אחיו]. כלומר כשהגב"ה מתאבב על ידן אוהבם כאח: דמצדדי אצדודי. שהיו פוגים זה לזה ולא כל כך כי אם כתלמדי הנפטר מרוב שחורו לאחוריו ומסתכל ולא מסתכלו כל כך: מעשה צעצועים כמו צאצאים (שיניה ב) כלומר שומיין פניהן לנערים שלהכי נקרא שמו כרוב כלומר כרביא כילד: פ"ם' מי שיש לו בור לפניו וכו'. כגון שהיו שותפין או יורשין שחלקן נטל אחד הבור והאחר הבית אין לו רשות לבעל הבור ליכנס לביתו בכל שעת שרוצה אלא בנס ויצא ביום בשעה וכו'. אלא ממלא. כלי מן הבור ומשקה אותה מבחוץ: אלא בעל הבית למה ליה. פותחת לבורו של זה כלומר למה צריך ליה: אמר ר' אליעזר משום חשדא ומשום

ומשני הא קא משמע לן למטה נלמעה. דהני עשר אמות שהכרובים והארון עומדים בהן כמו העשרים שלמעלה מה העשרים כולן חלל ואין בהן דבר כך גם העשר וגוף הכרובים בנס היו עומדין כלקמן ומקום הארון אינו מן המדה אלא בנס היה עומד וכנפי הכרובים שהן באויר לא חייזי דהא למטה דידהו ולמעלה דידהו יכולין למדוד עשרים ריקנות מכותל צפוני לכותל דרומי והכי משמע קרא ועשרים אמה קומתו כלומר כל השלשים אמות קומה אינן חשובים אלא כעשרים דמשפת כרובים ולמעלה שהם פנויין מכלום העשר כמו הכ': ארון שעשה משה. כשניתן צבית קדשי הקדשים שעשה שלמה שהא כ' על כ' יש לו עשר אמות ריוח לכל רוח ורוח לימינו ולשמאלו הרי עשרים בלא ארון ולפניו כ' עד הדביר: כרובים. דשלמה: בנס היו עומדין. גופן: בנף הכרוב האחד. כנף האחד של כרוב זה' אמות כנף השני של אותו כרוב ולא ככרוב שני קמיירי דהא כתיב בתרי' ועשר באלמה הכרוב השני וגו'. ועשר אמות מקצות כנפיו עד קצות כנפיו מהכא לא מפיקינן דבנס היה הגוף עומד בין שני הכנפים שמקצה האחד עד קצה השני לא היו כי אם עשר אמות וא"כ הגוף שצנימיה היכן לא יתכן לומר דמהכא נפקא ליה דא"כ מאי האי דקפרין לקמן ודלמא צימא מעיליא רוח וקושיית אחרות דלא שייכי הכא כלל אלא קרא הכי משמע ליה אם זאת לתבר שני כנפי הכרוב זה על צד זה תמלא מקצות כנפיו עד קצות כנפיו עשר אמות ומיהו טפי מ' אמות הו שהרי רוחב הגוף בין צ' הכנפים אלא מהכא (ו) פרכינן שרוח צית קדשי הקדשים מלפון לדרום לא ה' אלא כ' אמה וצ' הכרובי' היו כנפיהם כ' לצד הגופים דכתיב ששני הכנפים היו אמות וכתי' ויפשו את כנפי הכרובים אמות וכן האחד בקיר וכן הכרוב השני נוגעת בקיר השני וכנפיהם אל תוך הבית נוגעות כנף אל כנף וא"כ אינהו גופיהו דכרובים היבא הו קיימי. קס"ד שהכנפים ככרוב כידי האדם אחד מלד ימין ואחד מלד שמאל והגוף ציממיה: מסקיף לה אצני מ' ימיר דבנס היו עומדים דלמא גופן של כרובים צולטין ויואלין ממחת כתרנגולים שהגוף כולו תחת כנפיו ולא ציממיה שאין הרחקה והפרש בין הכנפים אלא מקורבים והגוף יוצא ממחת הכנפים ששני הכנפים יוצאים ממקום אחד באמצע הגב. וכן כל הכך קושיית דמקשו הכך אמוראי ואולי אגוף הכרובים קיימי צד מהנך בתראי דגרס צהו ידיהו צדיא צר פפא ורצ אשי כיפיי ידיהו ומשלחפי ידיהו: ודלמא זה שלא כנגד זה הו קיימי. הכרובים שהאחד עומד מלד הארון מזה סמוך לכותל למטה ולמעלה קצת כנף הכרוב המשוך מלד הארון מזה משוך רחוק מן הכותל קצת וממלאת כנף האחד נוגעת אחרי כנף חברו בין הכנף ולכותל נמצאו קצת כנף הכרוב המשוך מלד הארון מזה משוך רחוק מן הכותל לפני קצת כנף הכרוב המשוך לכותל כשיעור עובי רוחב הגופין ואע"ג דלא הו צולטין כתרנגולין וינהו אפ"ה לא תקשי מידי: מסקיף לה רב אחא צר יעקב. נהי נמי דלאו צולטין כתרנגולים וינהו וגם זה כנגד זה קיימי אפי' הכי לא תקשי מידי דלמא באלכסונא היו עומדים הכרובים באלכסון הבית היו עומדים זה כנגד זה דליכא טפי מכ' אמה כשיעור הגופים מקצות כנפי של זה לקצות כנפי של זה כגון שהכרוב שמימין הארון לא ה' פניו ממש כנגד ההיכל וגבו לכותל מערבי אלא מלדד אלדודי כנפיו החילון כנגד דרומית מערבית נוגע לכותל צוית וכנף שלו שמלד הארון פרוש בחצי הארון או חוזה לו דהיינו רחוק מן הכותל וכנף הכרוב הצ' מתחלת שם וכנפו השנית נוגעת סמוך לדביר בקרן לפניית מזרחית כה: מסקיף לה רב הונא צרי' דרב יהושע. נהי נמי דזה כנגד זה קיימי ולא באלכסונא קיימי ואפילו הכי אין גופן עומד בנס דלמא צימא מעיליא רוח שבצנין הולך ומתקלר למעלה והרי רחב יתר מעשרים במקום שצולטין הכנפים מן הגופין והיו מקיר אל קיר כנגד כנפי הכרובים מקום נגיעתן ככתלים יותר מעשרים אמה צרוחב הגופין: מידף הו כיפיי ידיהו. הכנפים עצמן כפופין הן כאלד שכופף ידו מעט והלכך ליכא אלא כ' אמה מקצה כנף האחד לקצה כנף השני: ודלמא שלחופי הו משלחפי ידיהו. כנף על כנף כאלד שחובק את ידיו דכתיב (בראשית מח) שכל את ידיו ומתרגמינן בתרגום ארץ ישראל שלחפיו ולידהי כך פ"ח. ואי משום דכתיב וכנפיהם אל תוך הבית נוגעות כנף אל כנף היינו נמי כעין נוגעות דהו ז' כנגד ז': ופניהם איש אל אחיו. בשל משה כתיב: ופניהם צבים. ככרובים של שלמה כתיב צדברי הימים דכתיב והם עומדים על רגליהם ופניהם צבים (י' להיכל). ואינן כמותן של משה שהן על הכפורת ואלו על הקרקע ואלו על הקרקע ושל עץ שמן היו ומלפנין זהב כדכתיב צולטין [מ"א 1]: הם הפכים פניהם זה לזה של הכפורת ול"ש על הקרקע ראויין היו ליעשות צענין אחד: כאן צומן אישראל עושין רלונו של מקום. הם הפכים פניהם זה לזה וישראל יעשו רלונו של מקום וכשאין עושין הופכין פניהם לבית על ידי נס: דמצדדי אצדודי. קצת לבית וקצת זה לזה כאלד שמדבר אל חברו והופך ראשו קצת לצד אחר. והכא ליכא לתרוצי כלעיל כאן צומן אישראל עושין כו' דכיון דעיקר עשיית כרובין פניהם לבית לא היה להם לעשותו לסימן שאין ישראל עושין רלונו של מקום: מעשה אצדודים. פסוק הוא בכרובים צדברי הימים והוא לשון (א' צענעים כלומר מיונקות כדאמרין (סוכה דף ה:) מאי כרוב כרביא ילד כלומר כמיונקות הנפטריין מרבותיהם והיינו דמצדדי אצדודי דאמרן לעיל: בתנ"י' מי שיש לו צור כו'. ע"י חלוקה או שלקחה מצעה"צ ולקח גם הדרך: צעשה שבני אדם יוצאין. ציום שעל מנת כן חלקו ולא שיערתיחהו צלילות לעמוד ממנו ופתחו לו: ואינו מננים. דרך צימו של זה דאין זה אורך הצור: זה עושה לו פוסחת. שלא יגנוב צעה"צ ממי הצור ובעה"צ עושה לו פותחת אחרת בלוח פתח פתחו לצור כדי שלא יוכל זה לשאוב מצורו בלא צעה"צ ולא יבא לעולם צביתו של בעל הבית אלא אם כן ישנו לצבל הבית צביתו. ומשום חשד אשתו תקנו כן דמפרש בגמרא [ע"ב 3]: גב' פוסחת. שעושה צבל הבית להיכא:

הא קא משמע לן למטה כלמעלה מה למעלה אין משמש כלום אף למטה אין משמש כלום מסייע ליה לר' לוי (ד' דאמר ר' לוי ואיתימא רבי יוחנן דבר זה מסורת בדינו מאבותינו מקום ארון (כ' וכרובים אינו מן המדה תניא נמי הכי (א' ארון שעשה משה יש לו ריוח עשר אמות לכל רוח ורוח אמר רבנאי אמר שמואל כרובים בנס הן עומדין שנאמר ורחמם אמות בנף הכרוב האחת וחמש אמות בנף הכרוב השנית עשר אמות מקצות כנפיו ועד קצות כנפיו גופיהו היבא הו קיימי אלא ש"מ בנס היו עומדין מתקוף לה אביי ודלמא בולטין הו קיימי מתקוף לה רבא ודלמא זה שלא כנגד זה הו קיימי מתקוף לה רב אחא בר יעקב ודלמא באלכסונא הו קיימי מתקוף לה רב הונא בריה דרב יהושע ודלמא ביתא מעיליא רווח מתקוף לה רב פפא ודלמא מיכף הו כיפיי ידיהו מתקוף לה רב אשי ודלמא שלחופי הו משלחפי (א' כיצד הן עומדין רבי יוחנן ור' אלעזר חד אמר פניהם איש אל אחיו וחד אמר פניהם לבית ולמ"ד פניהם איש אל אחיו הא כתיב (א' ופניהם לבית לא קשיא כאן בומן שישראל עושין רצונו של מקום ולמ"ד ופניהם לבית הא כתיב (א' ופניהם איש אל אחיו דמצדדי אצדודי דתניא אונקלוס הגר אמר כרובים (א' מעשה צעצועים הן ומצדודים פניהם כתלמיד הנפטר מרבו: בתנ"י' מי שיש לו בור לפניו מביתו של חברו נכנס בשעה שדרך בני אדם נכנסין ויוצא בשעה שדרך בני אדם יוצאין ואינו מכניס בהמתו ומשקה מבורו אלא ממלא ומשקה מבחוץ וזה עושה לו פותחת וזה עושה לו פותחת: גב' פותחת להיבא אמר ר' יוחנן (א' שניהם לבור בשלמא בעל הבור בעי לאשתמורי מיא דבוריה אלא בעל הבית למה ליה א"ר אלעזר משום

נמוך

משום

המוכר פירות פרק ששי בבא בתרא

כו א מ"י פ"ו מהל' טעמי
הל' ין טעמי' מי"מ פ"י
קטע סוף פ' א'
כח ב מ"י ט"ז שם הל' יד
טעמי' שם סוף פ'
כט ג ד מ"י פכ"א מהל'
מכירה הל' א' טעמי'
מ"מ פ"י ר"ז סוף פ' א'
ע ה ד מ"י שם הל' ח
טעמי' שם סוף פ'
עז ד ח מ"י שם טעמי'
ט סוף פ'
עב ט מ"י פ"ג מהל' נזיק
מנון הל' ג סוף עין
סו טעמי' ח"מ פ"י שטו:
עו י מ"י פכ"א מהל'
מכירה הל' ט' ופ"ג
מהל' מנונת עיני' הל' ג'
סוף עין פ' טעמי' ח"מ
פ"י ר"ז סוף פ' ד'
עד ח מ"י פכ"א מהל'
מכירה הל' ט' ופ"ג
מהל' מ"ע הל' ג' ופ"ג
מהל' נזיק מנון הל' ג'
טעמי' ח"מ פ"י ר"ז סוף פ'
עז ד ח מ"י פכ"א מהל'
מכירה הל' ג' ועין
בהשגות ופ"ה מהל' מנונת
הל' ג' (טעמי' שם):
עו מ מ"י פכ"א מהל'
מכירה הל' י'
עז ג מ"י שם הל' י' א'
טעמי' שם:

נותן או שתי אמות לתוכה. לפי ספרים דגרוסי ואמה יש לפרש
ז' אמות לתוכה היינו להרכיב אמת המים שתהא רחבה
שמי אמות ומה שהיא קרויה אמה^א משום דעומקה אמה:
ואמה מכאן ואמה מכאן כו'. אמה לאו היינו יוגרא דגניגרא
משמע בהמקבל (ב"מ דף
קז:) דבעינן ד' אמות^ב ועוד דהכא קאמר
לדמ"ד נוטעין ולמ"ד זורעין והתם פ"ה
דלין זורעין אותן אלא יוגרא היינו יאור
כדפ"ה לעיל צפרק קמא (דף יג. וס)
וגדול יומר שכל צני הצקעה משקין
ממנו שדות וזרין ארבע אמות^ג:
שמע מינה דא עביד איניש
דינא אנפשיה. לפי זה
בחנם נקט בכתבנו שהיה עוברת
דך הרצים תוך שדה ונתן להם
כו' דאפילו נתנו לו בחנם נמי כיון
דלא עביד איניש דינא לנפשיה:
כגון

א"מ שום חשד אשתו: **בתנאי** ימי שיש לו
גינה לפניו מוגינתו של חברו נכנס בשעה
שרך בני אדם נכנסים ויוצא בשעה שדרך
בני אדם יוצאין ואינו מכניס לתוכה תגרין ולא
יכנס מתוכה לתוך שדה אחרת^ה והחיצוין זורע
את הדרך נתנו לו דרך מן הצד מדעת שניהן
נכנס בשעה שהוא רוצה ויוצא בשעה שרוצה
ומכניס לתוכה תגרין ולא יכנס מתוכה לתוך
שדה אחרת^ו וזה וזה אינן רשאים לזרעה:
גב' א"ר יהודה אמר שמואל יאמה בית
השלחין אני מוכר לך נותן לו ב' אמות לתוכה
ואמה מכאן ואמה מכאן לאגפיה יאמה
בית הקילון אני מוכר לך נותן לו אמה אחת לתוכה וחצי אמה מכאן
וחצי אמה מכאן לאגפיה ואותן אגפיים מי זורעם רב יהודה אמר שמואל
בעל השדה זורעם רב נחמן אמר שמואל יבעל השדה נוטעם מאן דאמר
זורעם כל שכן נוטעם ומ"ד נוטעם יאבל זורעם לא הלחולי מחלחולי ואמר
רב יהודה אמר שמואל יאמת המים שכלו אגפיה מתקנה מאותה שדה
ברוע שלא כלו אגפיה אלא באותה שדה מתקוף לה רב פפא ולימא
ליה מיך אשפלוה לארעך אלא אמר רב פפא ישעל מנת כן קבל עליו
בעל השדה: **בתנאי** א"מ ימי שהיתה דרך הרבים עוברת לתוך שדהו
נטלה ונתן להם מן הצד מה שנתן נתן ושלולא הגיעו דרך היחיד ד'
אמות^ז דדרך הרבים שש עשרה אמה^ח דדרך המלך אין לה שיעור דדרך
הקבר אין לה שיעור המעמד דייני צפורי אמרו יבית ארבעה קבין:
גב' א אמאי שלולא הגיעו לינקוט פוזא וליתבי שמעת מינה לא עביד איניש
דינא אנפשיה אפי' במקום פסדיא אמר רב זבד מושמיה דרבא גזירה שמא
יתן להן דרך עקלתון רב משרשיא משמיה דרבא אמר בנותן להם דרך עקלתון
רב

משום חשד אשמו. אבל השתא דלינו יכול לשאוב צלל בעל הצית
לא יכנס לשם עד שיצא צעה"צ. אבל משום גניבה שלא יגנוב חפציו
של צעה"צ לא חיישי שהאשה משמרת את הצית: **בתנאי** מי שיש
לו גינה כו'. כגון יורשים או שותפין שחלקו ונתרצה חלוון לפנינו
למת לו דרך צלמנע שדהו: **נכנס**
בשעה כו' דכיון שהול עושה לו
היזק גדול שעובר צלמנע שדהו
דכר ידוע שלא נתרצה לו בריות
אלא צמה שרך לו הרבה: **סגרין**.
לקנות מירקות גינתו: **ולא יכנס**
לשדה אחרת. כלומר לא
יכנס בתוכה לכתחלה כשאין לרך
לזו הגינה כלום אלא ליכנס דך
עליה לשדה אחרת שלו כדי לקרן
את דרכו דדמי להכנסת תגרין שזה
החלוון לא שיעזר לו דרך אלא לתקן
גינתו^א לקנות פירותיה אבל למדי
דלינו זרך הגינה לא שיעזר לו:
והחלוון זורע את הדך. דכיון

א) לעיל פ"ג, ט ג"ז שם,
ב) ז"ק מת, ד) שבת פ"ג,
ה) סנהדרין כ"ו: ד) ז"ק שם,
ו) פ"י שבת, ע"ז, ח) נפ"א
טפ"א: א, ט) נפ"א לתא
מוקף, א) נפ"י רש"י,

הגהות הב"ח

א) רשב"ם ד"ה צית ד' קבין
וכי ר' טפוח ושלל אלכנא
ג' רבתי אצבעות ומשהו
והמשהו פחות מאחת
מכ' ברוחה אצבע הס':

לעזי רש"י

פירקא א' פ"יקא א'
קלשון.

מוסף רש"י

לינקוט פוזא וליתבי יתק
מקל וישב על דך הלשון
דהא דינא הוא, דהא אמתת
מג שמן מן אלמא חלוון
מנפילתו הו' (נ"ק בח). דרך
עקלתון. דלא דינא הוא
(שם).

רבינו גרשום

א) [פ"י] כיון שנתן שתי
אמות לתוכה למה נקראת
אמה. ר"ן. ב. לאגפיה.
ות' צ"ח קו' ג. ו[נכנס]
מיירי באמת המים שהוא
לאדם אחד שהוא עושה
חרוץ תוך שדהו להשקות
ממנה וכי' אבל (הכא)
[התם] אין זורעין ונוטעין
כלל כשל העם הולכים שם
להשקות שדותיהם. ט.

החלוון זורע את הדך. דכיון
דצלמנע שדהו הוא און סהדי דלא
מחל לו הדך מכל וכל שלא יוכל
לרוע לשם: מן הדך. אינו נפסד
כל כך דכיון דמדעת שניהן הוא און
סהדי דמסתמא מחל לו את כל הדך
לגמרי להיות מיומד להליכה ולא
לזריעה: וזה וזה אינן רשאים לזרעה.
דכיון דמן הדך היא לגמרי יחדיה
להילוך גרידא: **גב' אמת המים**.
גדולה כדי להשקות צית השלחין אני
מוכר לך כרך ליתן לו שמי אמות
ברוחב שאם קלרה היא יחפור בקרקע
וירחיבה עד שמי אמות כדי שיצאו
לכלן מים הרבה שזה שיעור להשקות
צית השלחין וגם נתן לו אמה מן השדה
מכאן ואמה מכאן משני גדותיו כדי
לתקן מאותה קרקע אגפיה של אמת

המים אם יפול. לישא אחרניה אמה צית השלחין אני מוכר לך נותן לו שמי אמות לתוכה של שדה לתקן אגפיה אמה מכאן ואמה מכאן. בשם
רבינו יעקב בר יקר ועיקר: **אמה צית הסילון**. ואיכא דלמרי קילון ולהשקות בהמות ורחילת בגדים וכלים הוא ואין גדול כל כך
ונותן לו אמה אחת לתוכה להרחיבן עד אמה. ל"א נותן לו אמה אחת לשפתו לתוכה של קרקע מוכר כגון חצי אמה מכאן וחצי אמה
מכאן ועיקר: **צעל שדה זורעם**. דדמי למתני' דאם שיעזר לו אמה עפר מכאן א"כ יטרך את הפסידו לגמרי צך מלזרעין: כ"ש
נוטעם. דלינו מקלקל האגפים שהרשים מעמיקים הרבה ואין מוזקין את שפמו אלא יורשים מתפשטים מיד בתוך השדה ומחלחלין
הקרקע ולמעלה בשפתו: **שכלו אגפיה**. שפלו: **מאוסה שדה**. חזקה^ה שנתפור העפר של אגפיה לתוך
אותה שדה חילך וחילך: **ולמא לי**. צעל השדה מיך אשפלוה לזרעך שגברו המים ושטפו אגפיהן: **אלא אמר רב פפא**. תרין
ואימא הכי שעל מנת כן כו' דסתם מוכר אמת המים גמר ומקנה ליה עפר שדהו לתקן אגפיה כשיכלו דמתיבין יצאו לו עפר אם לא
מאוסה שדה ואע"פ שנתן לו כזר אמה מכאן ואמה מכאן לאגפיה דלמחר לעיל כיון דכלו להו מתקן עדיין מעפר השדה. מיהו להכי
או זריעה אבל צנין או כל דבר שמכביד אין לו רשות לעשות שם אבל מן האמתה ולפנים יעשה בתוך שלו מה שירצה: **בתנאי** מי שהיה
דך הרצים עוברת בתוך שדהו. שהזוחק לעבור שם מעולם או ע"י צעל השדה שנתן להם מתחלה את הדרך: **מה שנתן נתן ושלולא**.
שנטל עכשיו לא הגיעו והרי יש להם שני דרכים ועטם מפרש בגמ' דרך היחיד. המוכר לחצרו דרך בתוך שדהו לרך ליתן לו ד'
אמות כרוחב עגלה: י"ו אמה. בגמ' שנת (דף טז). נפקא לן מעגלות דמשכן: **דרך המלך אין לה שיעור**. כדמפרש בגמ' [ק:] שהמלך
פורך בתים וגדר מלפניו לעשות לו דרך ולא יטע ימין ושמאל. ובספרי בפרשת המלך [שופטים ח יט] נפקא לן מקראי. ונראה צעיי דמדתב לבנתי רוס
לבצו מאחורי [ודברים י] קדריש גדלוה משל אחי כדדרשינן נמי (הוריות דף טז). והכהן הגדול מאחורי [ויקרא כג]: **דרך הקבר**. כשנושאין המת לקברו: **אין לו**
שיעור. תקנת חכמים היא משום יקרא דשכזי כדלמרינן בגמרא [ק:] ואמרינן בכתובות (דף טז). דלרביס ללוותו הרבה צני אדם שיחזיקו מלא כל
הדרך מאזולא עד סיכרא. ונראה צעיי דהא אין לו שיעור דמת לא חמיר כדרך המלך לפרוץ בנינין להפסיד ממון אחרים אלא להלך
על גבי תבואה ולא יטע ימין ושמאל. א"י צמוכר דך הקבר לבצור ללכת דך שדהו מיירי דמסתמא אין לו שיעור אלא כל מלוי המת
יעברו שם ועיקר: **המעמד**. בגמרא [ק:] מפרש: **דייני לפורי**. לא איתפרש: **צית ארבעה קבין**. צרבע א"כ ולמד מסאחתיס בחצר המשכן
דחוי מלה על חמשים נמצא צית סאה חמשים על חמסה ששה קבין נמצא צית ארבעת קבין שלש ושלשים אמות ושני טפחים
רוחב על ג' אורך וצריבע מ' אמות וד' טפחים וג' אלצעות^ה ומעט יותר^ה: **גב' אמאי שלו לא הגיעו**. כלומר למה לא תקינו לו
חמשים שיהא לו רשות לתת להן דרך מן הצד צעל כרחק שהרי אין מפסידין כלום דכגון זה כופין על מדת סדום והלכך יהא הדרך שלהן
קנוי לו לגמרי שאם ירצו לעבור צהאי דך שלקס לעלמנו והוא אינו יכול להעמיד רבים צדין: **לינקוט פוזא**. מקל או רחת שקורין
פוזק"א ולתיב צההוא דך להכות את כל מי שירצה לעבור וליעביד דינא לנפשיה מאחר דאית ליה פסידא צמה שעוברין בתוך
שדהו. והמקשה סבר דכיון דקתני מה שנתן נתן דין עשה מה שעשה ודרכם קנוי לו והאי דקתני לא הגיעו היינו משום דרגילין צני
רשות הרבים לעבור צכאן והוא לא יוכל למנוע דלא עביד איניש דינא לנפשיה: **ש"מ דלא עביד כו'**. בתמיה ואין קיימא לן צבצב קמא
בהמניח אלא הכא מן הדין אנו אומרם דשלו לא הגיעו שכן תקנו חכמים דלא ליהוי דידיה אפילו היכא דנתן להם דרך ישר
כשלהן דזמנין דאית למיתב להו דך עקלתון והם לא יתנו אל לבם דקדירא דשופתי לא חמיימא ולא קרירא (לעיל כד): ומשו חכמים
לתקנתא דרבים טובא. ולקמיה [ק:] פריך א"כ סן אמאי מה שנתן נתן דכיון דלא עשה ולא כלום מקח טעות הוא ויחזירו דך שלו: **רב**
משרשיא משמיה דרבא אמר. היכא דנתן להם דרך ישר אמרינן שלו הגיעו ולינקוט פוזא ולתיב דלא גורינן שמא יתן להם דרך
עקלתון אבל הכא צמאי עסקינן שהדבר ידוע שנתן להם דרך עקלתון ולכך לא הגיעו וגם שלו הפסיד דמפרש לקמן:

א) ל"ל לאו היינו טעמא
דמילתא אלא על מנת כן.

רבינו גרשום

חשד אשתו. שאלמלא היה
עושה לו פותחת יחשוד
לאשתו שישל הרוב אבל
עכשיו שיש לו פותחת
ובעל הבית עשה הפותחת
לא יכנס שם אלא אם כן
מהל' שם בעל הבית: פ"ה
ואינו מכניס לתוכה הגרמים.
משום שלא יפסיד לאידך
ירקונו בודיטת ורגליהם:
אלא יכנס בתוכה לית
לשדה אחרת. כי אם לינתו
כלבדו. והחיצוין. אם רוצה
הוא זורע את הדרך. איניש
שיש להו דריסת רגליהם
עליו ונטול מה ששיחיתו
שלא נדעם: נתנו לו. בית
דיון: דרך מן הצד. לטוף
גינתו של זה בסמוך כחולל
מדינת שניהן כיון שירצת
שניהן נתנו לו ליכנס לגינתו
נכנס בשעה כו': אמר רב
יהודה אמר שמואל. האומר
לחצרו מקום אמת המים
אני מוכר לך כדו להשקות
ממנו בית השלחין נתן
לו ב' אמות לתוכה של
אמת המים. כלומר שיהא
בי אמות רובו ואמה בינין
ואמה מיכן. ונתן לו מן
השדה לצורך כלומר
לגידודי שלא יצא לתוך
ירעשה מהן גידודין גבוהין
אמה: בית הקילון. שערבת
בחצו שרווחתין לשם כלי
הבית ואינו גדול כל כך
מכאן לו כי אם לתשמש
לגידודין: בעל השדה נוטע.
לפי שאין נוטעת אין
מוק למים כוריעה משום
דזריעם מתחללי חלחולי.
אמאי לא אגפיה: ונימא
שהיה שמתכו לו לשם כי
לשם כך נתן לו אגפיה
שאם נפלו שנטול בקרקע
רמותין לא אגפיה: ונימא
ליה. בעל השדה: מיהו ריך
אשפלוה לארעך. כלומר לא
נפלו לתוך שרי כי אם מים
שלך ממש אכלו הירקע
והשפילו הגידודין לתוך
המים ואין לך משרי לתקן:
אלא אמר רב פפא. לאו
היינו טעמא הוא א' דכי
זריע אלא על מנת כן
קילב עליו בעל השדה